

UUSIA EVÄITÄ KYMENLAAKSON KESTÄVÄÄN KASVUUN JA VIENTIIN

Etiäinen - koulutustarpeiden ennakointi
Kymenlaakson ennakointimallin luominen

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

OPPILAITOKSET JA MAAKUNNALLISET TOIMIJAT LUOVAT AINUTLAATUISEN ENNAKOINTIMALLIN

Pilottihaastatteluilla pohjaa Kymenlaakson ennakointimallille

Kymenlaakson ennakointimallin alustavassa visiossa ennakkoinnin toteutukseen on nimetyt vastuutahot, henkilöt ja resurssit. Ennakointitoiminta on myös kytketty osaksi oppilaitosten henkilöstön ja opiskelijoiden työtä. Mallissa on tasapaino määrällisen tilasto- ja muun faktatiedon sekä työnantajien ja muiden toimijoiden näkemystiedon välillä. Yritysten ja muiden työnantajien edustajia hyödynnetään korostetusti tiedon lähteenä. Malli sisältää ennakointitiedon tulkintakäytännöt, kuten tulevaisuuspaajat sekä vastuuhenkilöiden lisäarvon prosessin ylläpidossa, analyysissa ja

tulosten tulkinnessa. Mallissa on mukana lyhyt ja pitkä aikaväli. Ennakointimalli ja sen osat, kytkeytyvät tiiviisti päätöksentekoon ja soveltaminen johtaa käytännön toimintaan. Ennakointimalli hyödyntää tulevaisuudentutkimuksen lähtökohtia, kuten megatrendi- ja heikot signaalit -käsitteitä sekä menetelmiä. Ennakointitoiminta on kytketty Kymenlaakson toimijoiden vuosikelloon esimerkiksi 3-4 vuoden periodilla niin, että ennakointi tukee eri toimijoiden toiminnan suunnittelua.

VAHVUUDET

Menestystekijät

- Ammattibarometrin seuraaminen ja hyödyntäminen
- Ennakointitietoa on
- Heikkojen tulevaisuussignaalien aktiivista tunnistamista on
- Monialaisia ja taseisia tiimejä on
- Päätöksentekokykyä on
- Tahtotilaa ennakoinnille on, maaperä on otollinen

HEIKKOUEDET

Kapeikkotekijät

- Systematiikan puute
- Tiedon pirstaleisuus
- Pitkän aikavälin tiedon puute
- Nykyinen malli kuormittaa työnantajia
- Koulutus ei reagoi nopeasti
- Ennakointitiedon tulkintakäytännöt puuttuvat
- Opiskelijan tietojen hyödyntämisen vähäisyys

MAHDOLLISUUDET

- Alueen prosesseihin kytketty malli
- AMK+ammattillisten oppilaitosten yhteistyö
- Big datan kerryttäminen ja hyödynt.
- Ennakoinnin modulaarisuus
- Ennakointifoorumit
- Hyvien käytäntöjen hyödyntäminen
- Laadullista tietoa määrällisen sijaan
- Megatrenditietoa
- Opisk. hyödynt./työelämäpalaute
- Pitkän aikavälin ennakointi
- Yrityksiltä / työnantajilta tuleva tieto

UHKAT

- Ennakointiosaamisen puute
- Oppilaitosten henkilöstön eläköityminen (mm. työelämäkontaktien menetykset)
- Riitely yhteistyön sijaan
- Tutkimuksellisen otteen vähäisyys
- Yritys- ja työnantajälähtöisyyden vähäisyys

Kuva 1. Kymenlaakson ennakkoinnin SWOT-analyysi. Hankeryhmän yhteenvedo pilottihaastatteluiden aineiston perusteella 13.12.2018.

Ennakoinnin vaiheet: Ennakointitiedon hankinta, tiedon tulkinta ja päätöksenteko

Käytössä oleva ennakointitieto voidaan jäsentää esimerkiksi neljään eri tyyppiseen lähteeseen: 1) Yritykset ja muut työnantajat, 2) Verkostot, 3) Tilastolähteet, 4) Tutkimukset (esim. barometrit, megatrendianalyysit). Kiteytetysti lähteet voidaan tiivistää myös ”faktat” ja ”näkemykset” lähteiksi.

Ennakoinnin työvaiheista voidaan puolestaan erottaa useiden vastausten perusteella toistuvat kolme päävaihetta: 1) Ennakointitiedon hankinta (huom. em. lähteet), 2) Tiedon käsittely ja tulkinta sekä 3) Toiminta ja päätöksenteko.

Organisaation tiedontarpeissa toistuvat vastausten perusteella mm. megatrendianalyysitieto (niihin liittyen mm. yhteiskunnalliset linjaukset ja poliittiset päätökset), vuoropuhelu työelämän kanssa, systemaattisen pidemmän aikavälin ennakoinnin tarve, ennakoin-

nitiedon analysointi, jalostus ja tulkintatarve. Vähintään kerran mainittiin mm. seuraavat ennakointitarpeet: palaute koulutus- ja oppimisjaksoilta, heikkojen signaalien tunnistaminen, eläköitymistilastot, oppilaitosten sukupolven vaihdoksen vaikutukset rekrytointitarpeeseen, muuntokoulutustarpeet, työnjohtotason koulutuksen tarpeet, metsäteollisuuden ennakointi, alueen investointien ennakointi ja vaikutus, EU:n ulkopuolisten opiskelijoiden tulo, korkeakoulujen määrä vuonna 2030 alueella, Xamkin tulevaisuuden ydin, monialaosaamisen ennakointi, englanninkielisen koulutuksen tarpeen ennakointi, missä ammateissa olemme nyt, missä eläköidymme ja mitkä teknologiat nousevat, mitkä laskevat.

Yleisimmin käytössä olevat ennakoinnin työvaiheet voidaan syntetisoida ja tiivistää malliksi seuraavaan kuvaan:

1. ENNAKOINTITIEDON HANKINTA

- Tilastot, tutkimukset, näkemystieto

2. TIEDON KÄSITTELY JA TULKINTA

- Tilastot, tutkimukset, näkemystieto

3. TOIMINTA

- Tiedon hyödyntäminen
- Jatkotoimien käynnistys
- Päätöksenteko

Tässä esiteltävä pilottihaastatteluksi kutsuttu teemahaastattelu ja sen aineiston analyysi pyrki osaltaan vastaamaan Etiäinen - Koulutustarpeiden ennakointi –hankkeen hankesuunnitelman mukaisiin seuraaviin kysymyksiin: 1) Selvitetään organisaatioiden käytössä oleva ennakointitieto, 2) Selvitetään organisaatioiden ennakointiin liittyvät työvaiheet (Vaihe I). Määritellään organisaatioiden tiedontarpeet (Vaihe II).

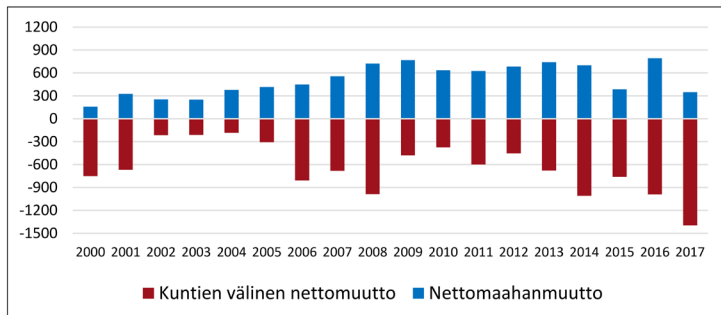
TIMO ARON ANALYYSISSÄ KYMENLAAKSOA VERRATTIIN SATAKUNTAAN JA ETELÄ-KARJALAAN: VIENNISSÄ KYMENLAAKSO MENESTYY, VÄESTÖKEHITYS HAASTE

Pilottihaastatteluiden rinnalla nykytilan tarkasteluun liittyen aluetutkija Timo Aroa MDI:stä pyydettiin pohtimaan ”Mitkä ovat Kymenlaakson tulevaisuuden haasteet tilastojen valossa?”. Aro tuotti dokumentin ”Kymenlaakson haasteet ja alueellinen positio eräällä aluekehityksen tunnusluvuilla.” Verrokkimaakunniksi päätettiin ottaa Etelä-Karjala ja Satakunta, jotka ovat relevantteja vertailumaakuntia Kymenlaakson kannalta alueellisen kehityksen ja työnjaon näkökulmasta. Useimmilla Aron valitsemilla mittareilla, kuten väestörakenne ja -kehitys, vetovoima, työllisyysdynamiikka, avoimen sektorin työpaikka-kehitys ja yritysdynamiikka Kymenlaakson kehitys on ollut näissä verrokkimaakunnista heikointa. Erityisesti Aro nostaa väestökehityksen haasteet ja toteaa, että 2000-luvulla väkiluku on laskenut jopa 13 600 henkilön verran ja työikäinen väestö sitäkin enemmän, 20 000 henkilön verran. Kymenlaakso on hävinnyt

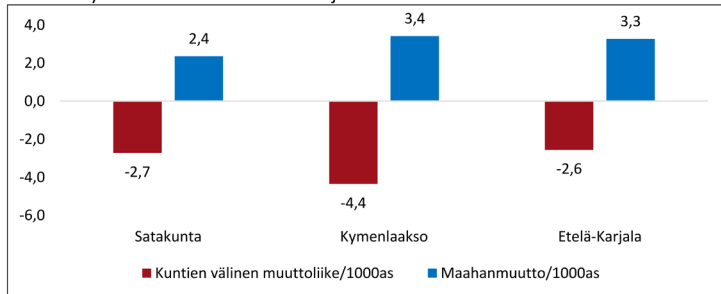
etenkin Suomen sisäisessä muuttoliikkeessä. Alueelta on muuttanut enemmän väkeä pois, kun on tullut tilalle. Positiivista on ollut maahanmuutto väestökehityksen kannalta, mutta se ei ole riittänyt kompensoimaan muualle muuttota. Kuolleisuus on ollut syntyvyyttä suurempaa.

Myös pilottihaastattelussa suoritettussa Kymenlaakson alueen SWOT-analyysissä alueen vetovoimaisuus nähtiin heikkoutena. Alueella on työpaikkoja, mutta haastattelutietojen mukaan muuttopäätökseen vaikuttaa alueen vetovoimaisuus. Runsaasti palkkaavan kansainvälisen suuryrityksen edustaja toivoi, että alueen markkinoinnissa tuotaisiin laajasti esille alueen koulutus- ja tapahtumatarjontaa, joilla on merkitystä muuttopäätöstä tehtäessä.

Kymenlaakson vienti sen sijaan on ollut korkea tavaraviennillä mitattuna. Esimerkiksi vuosina 2015 ja 2016 Kymenlaakso vei Suomen maakunnista eniten tavaraa Uudenmaan jälkeen, 2017 sija oli pudonnut 4. koko Suomen vertailussa. Kymenlaakso on kuitenkin edelleen raskaan sarjan vientimaakuntien joukossa yli 4 miljardin euron vuosiviennillään. Jos tarkastelua tehdään vientiä per asukas, Kymenlaakso vie verrokkimaakunnista selvästi eniten ja on myös valtakunnallisesti omassa sarjassaan Keski-Pohjanmaan kanssa.

Kuvio 3. Kymenlaakson kuntien välinen ja kansainvälinen nettomuutto 2000-luvulla

Kuvio 4. Kymenlaakson nettomuuttoliikkeet/1000as. 2010-luvulla

Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI

Kuva 3. Kymenlaakson vetovoima kuntien välisen nettomuuton ja nettomaahanmuuton valossa. Lähde Timo Aro, Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI, 2018.

Hanke jatkuu opetushenkilöstölle ja sidosryhmille suunnatulla tulevaisuuspajalla 22.1.2019, sen jälkeen haastattelukierroksilla

Hanke ennakoi 1.3. vietettävää kansainvälistä tulevaisuuspäivää: Tulevaisuuspajassa 22.1.2019 löytöretkeillään ja työskennellään yhdessä osaamis- ja koulutustarpeiden ennakkoinnin parissa. Pajassa analysoidaan yhdessä heikkoja signaaleja sekä tulevaisuuden muutoksia ja niiden vaikutusta opetuksen, oppimisen ja alueen elinvoimaisuuden kehittämiseen.

Innostavan, dialogia ja yhteistä ymmärrystä lisäävän päivän tuloksena syntyy muun muassa opetussuunnittelun suuntaviivoja, koulutusohjelmaluonnoksia ja ideoita koulutusmoduuleiksi. Pajassa opitaan tulevaisuuden ennakkoinnin avainkäsitteitä ja ennakkoinnin kytkemisen arjen kehittämistyöhön yhteissuunnittelun keinoin.

Tämän jälkeen hanke etenee hahmotetun Kymenlaakson ennakkoinnituksen mukaisesti pidemmän aikavälin ennakkoinnin työnantaja ja sidosryhmähaastatteluihin sekä valittujen pilotoitavien toimialojen – ”sote, rakentaminen, metalli” - lyhyen aikavälin ennakkoinnin työnantajahaastatteluihin. Onnistumisen kannalta ratkaisevaa on, että haastattelupyyntöihin vastataan myönteisesti.

Hankkeen osatoteuttajia ovat Kymenlaakson ammattikorkeakoulu Oy, Kouvolan seudun Ammattiopisto, Ksao, Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto, Ekami, Kouvolan Aikuiskoulutussäätiö, Kvlakk. Hankeryhmä- ja ohjausryhmäkokoonpanon myötä hankkeeseen on kytketty laajasti myös alueen muut toimijat. Hanke on ESR-rahoitteinen (Hämeen ely- keskus). Hanketta ja sen etenemistä voi seurata osoitteesta

www.xamk.fi/etiainen ja <https://ennakointi.kymenlaakso.fi>.

Vetovoima

- Kymenlaakso kärsii erittäin suurista muuttotappiosta kuntien välisessä muuttoliikkeessä, mutta saa nettosiirtolaisuudesta muuttovoittoa. Muuttotappiot kuntien välisessä muuttoliikkeessä ovat kasvaneet viime vuosina.
- Kymenlaakson muuttoliike:
 - Kuntien välinen muuttoliike –11 560 henkilöä
 - Nettosiirtolaisuus + 9 200 henkilöä.
- Kymenlaakso kärsi keskimäärin 4,4 henkilöä muuttotappiota 1000 asukasta kohden vuosina 2010-2017. Kymenlaakson muuttotappiot olivat 2010-luvulla väkilukuun suhteutettuna huomattavasti suuremmat kuin verrokkimaakunnissa.

LISÄTIETOJA:

Xamk, Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy

- Yrjö Myllylä, YTT, projektipäällikkö, yrjo.myllyla@xamk.fi, 044 702 8332
- Mari Hämäläinen, projektiasiantuntija, mari.hamalainen@xamk.fi, 044 702 8928
- Satu Hynynen, projektityöntekijä, satu.hynynen@xamk.fi, 044 702 8338

KSAO

- Olli Mustapää, hankevastaava, olli.mustapaa@ksao.fi, 020 615 1202

EKAMI

- Hilkka Huisko, hankevastaava, hilkka.huisko@ekami.fi, 040 7555 056

KVLAKK

- Tuija Arola, asiantuntija, tuija.arola@kvlakk.fi, 040 849 3838

Kymenlaakson liitto

- Mia Hämäläinen, aluekehitysasiantuntija, ohjausryhmän puheenjohtaja, +358 440 566 566

Kouvola Innovation Oy

- Martti Husu, toimitusjohtaja, ohjausryhmän varapuheenjohtaja, martti.husu@kinno.fi, +358 20 615 1353

www.xamk.fi/etiainen

[www.ennakointi.kymenlaakso.fi](https://ennakointi.kymenlaakso.fi)

Prosessi- ja viestintäkaavio 2018 - 2020

AJOITUS / VUOSI	2018			2019				2020				VIESTINTÄ	
TYÖVAIHEIDEN SISÄLTÖ JA	Q 2	Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4		
1. HANKKEEN KÄYNNISTÄMISTOIMET	X T		Aloituskokousmuistiot ja dokumentit									▲ □	
TYÖPAKETTI 1 (1) Selvitetään organisaatioiden käytössä oleva ennakkotieto (2) Sekä ennakkointiin liittyvät työvaiheet												▲	
TYÖPAKETTI 2 (3) Määritellään organisaatioiden tiedontarpeet												■	
2. PILOTTIHAASTATTELUT			HST X T LT S	Yhteenvetomuistio 40 sivua								■ □	
3. TILASTOANALYYSIT			X WS	Työmuistio 20 s								□	
TYÖPAKETTI 3 (4) Tiedon kerääminen + (5) Tiedon soveltaminen ja kokeilut													
4. LYHYEN AIKAVÄLIN ENNAKOINTI, TKTT				HST WS X ES LT	TOIMIALARAPORTIT X3							■ ■	
Toimiala 1				SAMA kuten edellä	Toimialaraportti 40 s							■ □	
Toimiala 2				SAMA	Toimialaraportti 40 s							■ □	
Toimiala 3				SAMA	Toimialaraportti 40 s							■ □	
5. PITKÄN AIKAVÄLIN ENNAKOINTI, DELFOI				HST T LT TUV X	ES LT	Yhteenvetoraportti 120 s						▲ ■ □	
6. MUUT PIENET KOKEILUT							ES LT	Pilotti				■ □	
TYÖPAKETTI 4 (6) Juurrutetaan hankkeessa kehitetty malli (vakiinnuttaen se organisaation prosesseihin)												■ □	
7. ENNAKOINTIMALLIN RAPORTOINTI									X ES LT	Mallin raportti			■ ■ □
8. VIESTINTÄ JA RAPORTOINTI (sisältö)	X ES		VIESTINTÄSUUNNITELMA toteutus									■ □	
9. HALLINNON RAPORTOINTI		I		II		III		IV		V			

Symbolien sisältö

Viestintä

▲ T Tietoisku, 2-3 A4

□ X Raportti (valkoinen)

■ WS Work Shop / Työpaja, n. 20 henkilöä

■ ES Esite 4 sivua S tulevaisuus-seminaari

■ TUV Tulevaisuusverstas, 30-100 henkilöä

■ HST Haastattelukierros, 20-40 henkilöä

LT Lehdistötiedote

S Seminaari, 30-50 henkilöä

M Muu viestintä

COPYRIGHT 2018

M&MC / OSSU LUOMA

Kuva 4. Prosessi- ja viestintäkaavio. Hanke jatkuu tiedon keräämisellä, tiedon soveltamisella ja kokeiluilla. Ajankohtaisinta on lyhyen aikavälin toimialakohtaiset ennakkointikokeilut ja laaja-alainen pitkän aikavälin ennakkointi.

TIETOISKUN LÄHTEET

Myllylä, Yrjö & Mari Hämäläinen & Satu Hynynen & Hilkka Huisko & Olli Mustapää & Tuija Arola (2018). PILOTTIHAASTATTELUKIERROKSEN YHTENNETOMUUSTIO 4.1.2019. 73 s. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu (XAMK), Etelä-Kymenlaakson ammattopisto (EKAMI), Kouvola seudun ammattopisto (KSAO), Kouvola aikuiskoulutuskeskus (KVLAKK).

Aro, Timo (2018). Kymenlaakson haasteet ja alueellinen positio erällä aluekehityksen tunnusluvuilla. Etiäinen – Koulutustarpeiden ennakkointihankkeen tilastoanalyysijä